

PP. quibus Aug. accedit, hunc locum metonymice accipiunt, in quantum præstat, ut menti firmiter hærent, quæ non vindentur, ut resurrectio corporum &c.; ergo &c. Alii ita expoununt, ut fides sit spei nostræ basis, & fundamentum. Jacobus vero docet, ut orans Deum non sit hæsus, id est ne in dubium revocet divinam omnipotentiam.

DISSERTATIO II.

De opere & merito iustorum.

DE bonis operibus, eorumque necessitate, & conditionibus, juxta hæreticorum, catholicorumque doctrinam breviter pertractabimus, tum de illorum merito, & proprietatibus justificationis breviter disputabimus.

CAPUT I.

De bonis operibus, eorumque necessitate.

DOCUIT Calvinus l. 3. Inst., omnium hominum opera nil aliud esse, quam fortes, & Luth. art. 33. ait, iustum in omni bono opere peccare. Catholici vero afferunt, plura dari opera, quæ peccata non sunt, quæ fiunt secundum legis præscripta, neque a malæ cupiditatis radice proficiuntur. Afferunt etiam Novatores, bona opera non esse ad salutem necessaria. Sed oppositum docent catholici, quibuscum sit.

PROPOSITIO I. Dantur bona opera, quæ peccata non sunt.

Prob. I. ex scripturis. Nam Gen. 4. habetur: Respxit Deus ad Abel, & ad munera ejus, ergo grata habuit & laudavit, ut exponit Chrysost. Hom. 18. Ib. c. 6. dicitur: Noe invenisse gratiam coram Domino. Job. c. 1. vocatur simplex, rectus, timens Deum, & recedens a malo. Pl. 118. ait David: Ab omni via mala prohibui pedes meos. Matth. 26. de muliere Christi pedes ungente ait Jesus: Bonum opus operata est. Ad Ti. 3. fidelium opera dicuntur bona, & utilia. Jacob 2. ab operibus repetitur iustificatio; ergo &c. Prob. II. ex PP. Justino, Ireneo, Chrysostomo, Aug. aliiisque, qui ad bene operandum nos vehementerhortantur, atqui hortationes istæ non fiunt, ut tragis inquinemur; ergo &c.

PROPOSITIO II. Opera bona adiutis necessaria sunt ad salutem.

Prob. I. ex præceptis boni operis. Nam Is. 58. Matth. 5^a Marc.

Marc. 8. Jo. 15. & alibi nobis præcipitur, ut bene operemur, nec amicus Christi censetur, qui mandata ejus non servat. Si diligitis me, mandata mea servate, & Jac. 1. Estote factores verbi, & non auditores tantum. II. Ex solius fidei insufficiencia; habetur enim ibi: Fides sine operibus mortua est. III. Ex vita æterna per bona opera comparatione. Nam Matth. 25. dicetur electis: Possidete regnum, esuriri enim & dedilis mihi manducare &c. Vide Aug. de Fide & op. 24. IV. Ex traditione. Nam Chrysostomus Or. 5. contra An. ait: Dogmatum puritati addamus illam, que in vita, & operibus est puritatem, que ad salutem perdunt. Et l. 4. de Sacerd. Nihil luci ex fana fide, si vita sit corrupta. Ambr. in 4. Hebr. Non sufficit fides, sed debet addi vita fidei condigna. S. P. de Gr. & arb. c. 7. eos reprehendit, qui ex Apostolo putant, sufficere homini fidem, etiam male vivant. Gregor. Magn. ep. ad Theodoricum ait: Si vita deest, fides meritum non habet; ergo &c.

Ob. I. contra I. Prop. Scriptura, & PP. testantur neminem posse in hac vita perfecte legem implere. Jacobus enim c. 3. ait: In multis offendimus omnes. Et l. Reg. 8. Non est homo, qui non peccet. II. 64. habetur: Quasi pannus menstruate omnes iustitiae nostre. Etiam justis orandum esse his verbis: Dimittite nobis &c. c. 6. L. 18. dictum est. Graci ac Latini Patres communiter docent, nullum esse hominem, qui non delinquit. Ita Chrysostomus, Cyprianus, S. P. A. Gregorius, aliquie; ergo &c. Resp. neg. cons. Aliud est enim hominem, quanvis iustum, dum etiam sanctis operibus vacat, plura venialia ex infirmitate committere, aliud sancta opera vel a mala radice procedere, vel esse legis transgressiones, & inspecta dignitate sua, mortalia & damnabilia. I. Non diffitemur, & hac ratione, oramus quotidie: Dimitte &c. quia in multis offendimus, ut c. 2. & 6. l. 18. dictum est. Hoc sensu etiam loquitur Ier. 10. ac Patres omnes. II. vero negamus, & pernegamus. Falsum est etiam, quolibet peccato etiam minimo iustitiam penitus labefactari. Sed de hoc argumento alibi.

Ob. II. contra II. Prop. Cor. 2. c. 5. habetur: Ubi spiritus Domini, ibi libertas. Et l. Tim. 1. Justo non est lex posita; ergo iustus non adstringitur ad præceptorum observationem.

Resp. neg. cons. Nam Christiana libertas posita est in libertate a peccato, a jugo legis Mosaicæ, non adimendo vim obligandi, sed vires obediendi tribuendo, quibus non coacte, sed libenter impleant mandata, ut ait Apostolus ad Gal. 5. Si spiritu ducimini, non es sis sub lege.

C A P U T . II.

*De merito, & conditionibus operis meritorii, juxta
Haeticorum & Catholicorum principia.*

NOT. I. Meriti nomen fastosissimum censuit Calvinus l. 3.
Inst. c. 15. ejus tamen mentio fit Eccli. 14. *Facit locus unicuique secundum meritum operum suorum.* Meminit etiam Cyprianus, Ambrosius, August. &c. Definitor autem: *Bonorum operum, que sunt ex gratia, præstantia, ob quam illis sive ex decencia, sive ex justitia præmium rependitur spectans ad vitam æternam:* dicitur, *que sunt ex gratia, quia, nullum opus signe gratia, aut fidem, aut justificationem, aut vitam æternam promeretur:* dicitur *ex decencia, sive ex justitia, quia non omne meritum talen habet dignitatem, ut illi merces ex justitia debeatur.* Sed plura sunt imperfecta, quibus dona sola Dei liberalitate rependi solent, ut dñm conatibus bona voluntatis retribuitur gratia operationis.

Not. II. Duplex esse meriti genus, nempe *de condigno, & de congruo.* I. Est, cui ex justitia vita æterna rependitur, hoc autem in solis justis locum habet, & gratiam habitualē supponit. De hoc merito ait Apostolus Tim. 4. *Reposita est mihi corona justitiae.* II. Est, cui ex sola decencia remuneratio consertur, & in peccatoribus etiam locum habet, dum gratia præveniente excitat, fide, spe &c. ad justificationem disponuntur: de hac Patres, & Conc. ajunt contra Pelagium: *Gratiam non dari secundum merita.* Hoc vero nomen vetustissimum est a Guillelmo Arverno usurpatum, circa an. 1240. illud etiam in sacris litteris invenitur, ubi operarius dignus mercede sua memoratur: *Hæretici ipsi utuntur meriti nomine, sed ambiguū esse, & superbiaz plenum criminantur.*

Not. III. Quatuor sunt conditions, quas requirunt hæretici, ut bona opera mercantur vitam æternam. I. Ut opera sint undequaque perfecta, tam graduum, quam partium ratione. II. Quod opus meritorum sit protinus indebitum. III. Ut illud plane, vel imprimis sit nostrum, non ejus, a quo exceptamur mercedem. IV. Quod habeat cum mercede proportionem æqualitatis. Catholici vero septem conditions admittunt, quas infra recensebimus.

PROPOSITIO. I. Errant Sectarii dum quatuor operis meritorii conditions assignant.

Prob. I. Quamvis enim opera in se, & materialiter spectata imperfecta sint, & justus saepe in venialia prolabatur, ha-

bet

bet tamen per gratiam habitualē tantam dignitatem, ut per istam opera possint cum promissa mercede æquiparari. Nam etiam Christi Passio relate ad sanguinis effusionem finita est, & comparatur martyrum cruciatibns, inspecta tamen dignitate personæ, omnem exaltationem promeruit supra martyres omnes. Atqui reperitur in justo Spiritu sancti gratia, & *semen Dei manet in eo;* ergo &c. II. Ideo per Hæreticos requiritur, ut opera sint undequaque perfecta, eo quod justitia postulat æqualitatem inter datum, & acceptum; sed hec ratio nulla est I. quia, ut ait D. Th. non reperitur inter Deum & creaturam justitia commutativa, quæ exigit inter datum, & acceptum æqualitatem, sed distributiva, idest proportio in distributione præmii. II. Quia datur inter bona opera, & vitam æternam æqualitas non entitatis, sed virtutis.

Dices opera bona non merentur de condigno justificationem; ergo multo minus vitam æternam, quæ est longe perfectior. Resp. Opera, quæ justificationem præcedunt, non mereri vitam æternam, quia iis deest status gratiæ sanctificantis, quæ est principalis conditio ad meritum de condigno. Affert Vossius Jo. Feri sententiam, qui in Act. 15. ait: *Fides justificat, non opera, quia imperfecta sunt.* Sed hujus doctrinam ab Hispanis censoribus castigatam non tenemur amplecti, deinde locus ille accipiens est de operibus sine gratia paratis, quæque meritis Christi non innituntur.

Prob. etiam de secunda conditione, quam hæretici requirunt I. quia Christus Luc. 17. ait: *Cum feceritis omnia, dicite, servi inutiles sumus.* II. Theophylactus in hunc locum ait: *Servus cum operatus fuerit contentus sit, quod plagas effugerit.* III. Bern. l. de Quadr. deb. ait, posse Deum, circa præmium, opera exigere a nobis. IV. Nec subditus, aut filius meretur dum regi, aut patri obsequitur. Verum, si hæc conditio admittatur, nec opera Christi erunt meritoria, quia & ipse debuit præcepta Patris implere. Debet ergo in iis operibus distinguiri meritum a bona voluntate, habetur enim ratio meriti, non a conditione servili, sed a dominio liberæ voluntatis: in his enim, quæ necessitate sunt, nihil meriti contra Hæreticos agnoscamus. Falsum est ergo, filium, ac servum non mereri, dum patri ac domino obtemperant. Causa enim meriti non est opus, quod debetur, sed operis quod debetur libera execu-tio. Ad I. ergo Resp. quod debemus dicere: *Servi inutiles sumus,* I. Quia ex opere nostro nil Deo accedit utilitatis. II. Ad exercitium humilitatis. III. Quia potuit Deus mandata proponere nulla repromissa mercede, ut docet Bernardus, & Theophylactus secundo, & tertio loco producti.

Pr. de III. conditione quam exigunt, quia bona opera, li-
cet

cet sint a nobis, ut ab instrumento, sunt principaliter Dei, ut ait Apostolus 1. Cor. 15. Non ego, sed gratia Dei mecum. Hinc vita æterna dicitur gratia ab Apostolo, & Augustino; sed contra. Est enim creatura instrumentum Dei, sed animatum, liberum, potens assentiri, & dissentiri, si velit; ergo opus nostrum est. Nam Jo. 15. ait Christus: Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Hinc S. P. de Gr. & arb. ait: Cerum est nos velle cum volumus, cerum est nos facere cum facimus. Præparatur ergo voluntas a Domino, qui per gratiam prævenientem facit, ut faciamus, adeoque Deum esse bonorum operum caussam principem, sed hæc opera nostra sunt utilia, ac meritoria. Apostolus ergo gratiam vocat vitam æternam, relate ad divinam prædestinationem, qua Deus statuit electis gratiam conferre, sine qua perseverare non possunt mercedem autem, & coronam justitiae, relate ad justitiam, qua recte agentes coronat. Idem docet S. P. Ep. ad Xistum ab Hæreticis laudata. Ipsa vita æterna meritis precedentibus redditur, tamen quia eadem merita non a nobis parata sunt, sed in nobis facta per gratiam, etiam ipsa gratia nuncupatur, quia gratis datur. Cum ergo ait Apostolus: Non ego, sed gratia Dei mecum, non significat solam gratiam operari, quomodo enim diceret, amplius quam omnes laboravi; sed nihil se fecisse sine divina gratiæ auxilio, quo sensu Matth. 10. habetur: Non enim vos estis qui loquimini.

Prob. de IV. cond., quam probant ex Ap. Rom. 8. Non sunt condigne passiones &c. Sed hæc refelluntur ex Prob. I. si distinguis id, quod spectat ad officium operis, & quod attinet ad principium & dignitatem ottam ex gratia habituali, quæ est propter inhabitantem spiritum participatio divinitatis, constituitque justum hominem hæredem, & filium Dei, eique tribuit vitæ arthram & pignus. Ad loc. Ap. Rom. 8. Resp. dist. aut. Non sunt condigne &c., spectata operis substantia, illæ enim leves sunt, & finem habent, gloria vero æterna & summaest, conc. spectata habitualis gratiæ, unde meritum proficiunt, dignitate, neg.

PROPOSITIO II. Septem conditions catholicorum in opere meritorio requiruntur.

Prob. I. enim est, ut opus meritorium sit bonum. Ait enim Dominus ad Cain. Gen. 4. Nonne, si bene egeris, recipis? Rom. 2. Tribulatio & angustia in animam operantis malum. Et c. 6. stipendia peccati mors; ergo &c. Accedit ratio, Deo enim accepta sunt tantum opera sua, quæ illum laudent, & æternæ legi convenient, atqui mala opera Deo non sunt accepta; ergo &c. Opus autem bonum illud censemus, quod ab æquitatis regula non deflectit, quo frumentum Deo,

& uti-

& uti mur creaturis, cuius non solam officium commendatur; sed etiam finis recte dirigitur. Qui enim justitiam faciunt, ut videantur ab hominibus, mercedem non habent apud Patrem.

II. Est, ut opus meritorium sit liberum voluntatem indifferenter, de qua præsentim l. 16. c. 2. & 3. alibi disputavimus. Ut hac libertate ad meritum ait Eccles. c. 31. Qui posuit transgrexi. & non est transgressor, ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & S. P. de Gr. & arb. 2. ait: Quando enim volens fecit, tunc dicendum est opus bonum, tunc speranda est boni operis merces. Merito ergo damnata est tercia Jansenii prop. Ad merendum vel demerendum non requiritur libertas a necessitate, plures Bajii articuli. Accedit ratio: nequit enim ad meritum imputari quidquid non est sub hominis libertate. meretur enim quisque honores & ignominias, prout virtuti fuder, aut virorum sequitur.

III. Est, ut opus sit supernaturale, & gratiæ auxilio fiat. Unde Araudiana Syr. II. can. 7. ait: Si quis per naturæ vicorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet cogitare, aut diligere posse confirmat absque inspiratione Spiritus S. heretico fallitrix spiritu. Eadem docet Trid. Syn. tell. 6. c. 2. Et S. P. A. qui l. 4. contr. Jul. c. 3. ait, gratis esse mortuum Christum, si possumus absque ejus gratia ad regnum pervenire. Accedit ratio D. Th. i. 2. q. 104. ubi ait, quod opus arbitrii sumnam habet cum vita æterna inæqualitatem, nisi valorem sumat a virtute Spiritus S. & D. Prosperi, qui ait, hominem sine gratia bonis suis male uti, ergo &c.

IV. Est, ut homo sit in situ vite. Nam Eccles. 11. ait: In quocumque loco ceciderit (lignum) ibi erit, & Jo. 9. Venit aor, quando nemo potest operari. Et S. P. Tr. 4. ait: Aliud est temporis operationis, aliud receptionis. Cum vivis fac, eris enim tunc nox valida, que involvet impios. Hujus conditionis caussam divinam præordinationem assignant Theologi; cum enim Deus temporalem hanc vitam militiæ, ac labori assignaverit, statuit in altera vita coronam, atque mercedem. Defectu hujus conditionis nec sancti majorem gloriam, nec damnati gravius supplicium promerentur. Nam ergo pro nobis sancti intercedunt, illorum oratio obtinet nobis beneficia, per modum impetracionis potius, quam meriti. Vide auctorem.

V. Est, ut opus meritorium ex caritate procedat. Nam caritas habitualis, cum sit a gratia sanctificante induissa, a Theologis universis requiritur. Requiritur etiam caritas, seu inspiratio bonæ voluntatis, id est gratia actualis. Videtur etiam necessaria caritas, quam commendat Christus Joan. 14. dicens: Qui diligit me diligitur a Patre, Jac. c. 1. coronam vite reprobusit Deus diligentibus se. S. P. A. l. 4. contra Jul. 3. ait: Si. Tom. II.

ne hoc amore Creatoris nullum bene upi creaturis. Et Ep. 144. ad Adm. ait: Per caritatem impleri legem, & de Sp. & I. 14. Beatum non esse fructum, qui de caritatis radice non surgit. S. Thom. I. 2. q. 14. ait: Meritum vita eterna primo pertinet caritatem, ad alias virtutes secundario. Accedit ratio: nam gloria magis amor, quam operibus rependitur. Alias non esset E. V. sublimior Apostolis. II. Caritas finem dirigit, unde virtus premium exurgit. Vide auctorem l. 19. c. 6.

VI. Est divina promissio, quam ad meritum de condigno videtur exigi a Trident. Synod. sess. 6. c. 16. ubi ait: *Bene operantibus proponenda est vita eterna, tamquam merces ex ipsis Dei promissione reddenda.* Unde S. R. Serm. 16. de V. Apost. ait: *Debitor factus est Deus, non a nobis, aliquid accipiendo, sed aliquid, quod ei placuit, promittendo.* Fulg. ad Mon. ait: *Se ipsum sua largitate dignatus est facere debitonem.* Accedit ratio I. quia sumus servi, a quibus potest ille omnia sine praemio exigere. II. quia non alia ratione constitutus potest debitor Deus, nisi quia fidelis est, & implet promissa. III. quia denarius diurnus, id est gloria, non debetur nisi actione ex Matth. 20.

Dices. Promissio ista etiam ab hereticis agnoscitur, ergo rejicienda est. Resp. dist. ant. Eodem modo, neg. diverso modo, conc. Ajunt enim, eo modo reddi eternam vitam ex promissione divina, quo levanti festucam deberetur regnum, si filii promitteretur; ait Voss. disput. 4. Thes. 1. num. 6. Nos vero ita divinam promissionem statuimus, ut etiam fateamur bonorum operum dignitatem: ac Dei regnum cum Bernardo dicamus, *promissum ex misericordia, sed iam ex justitia personandum.*

VII. Est habitualis gratia, ex quo per Trid. Syn. sess. 6. c. 16. nullum meritum haberi possit, nisi Christus tamquam viuis in palmite, in ipsis iustificatos virtutem influat. Et ratio est, quia hereditas non ad servos spectat, sed ad filios, constitutimur autem filii Dei adoptivi per gratiam. II. quia grata ter nibil, nisi ab amico recipitur; ergo &c. Ad meritum autem de congruo sufficit, si opus sit liberum, atque ex gratia actuali, & aliquo Dei amore procedens. Neque habitualis gratia requiritur, quia non ex operis dignitate, sed ex sola decentia, Dei Beneficia hoc meritum consequuntur.

C A P U T III.

De merito bonorum operum ex Catholicorum doctrina.

NON est quæstio de operibus absque gratia patratis, licet enim honesta & bona sint ex officio, nullum inesse iis meritum fides docet, sed de operibus, quæ sunt per gratiam adhuc torum, quorum aliqua justificationem præcedunt, ut timor, oratio, fides, spes, contritio, confessio &c. alia subsequuntur, ut poenitentia, eleemosyna &c. Sit ergo

Prop. I. Opera, quæ justificationem præcedunt, meritum habent de congruo, non de condigno.

Prob. I. pars. Nam ex scripturis supra cit. & ex Trid. sess. 6. c. 6. opera ita ad justificationem disponunt, Deus enim convertitur ad impium se convertentem ad Deum, dum gratia excitatur, sed hæc dispositio habet rationem meriti de congruo, ut l. 14. ostendimus, & expressa docet S. P. ep. ad Xistum dicens: *Sed nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, se fides hanc impetrat; neque nullum est meritum fidei, qua ille dicebat: Deus propius es mihi peccatori, & descendit justificatus merito fidelis humilitatis; ergo &c.*

Prob. II. pars. Ex prob. 7. Prop. 2. c. 2. Deest quippe filii operibus status gratia, & filii adoptivi dignitas: *Quid enim habere boni meriti possunt peccatores?* ait cit. Ep. S. P. Cum ergo Aug. aliquę PP. docent, impium nihil metiri, accipiendo sunt de merito, quod iustitia iuratur, hoc est de condigno, vel de merito, quod nullis operibus naturalibus, debetur, quoniam a gratia incipiunt bona quemcumque sunt merita, ut ait S. P. A. ibidem.

PROPOSITIO II. Bonae opera justificati vitam promerentur etiam de condigno.

Prob. prima pars. Sap. 5. habetur: *Justi autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum.* Matth. 5. *Merces vestra copiosa est in celis.* Rom. 2. *Reddet unicuique secundum opera ejus.* Apoc. ult. *Merces mea tecum est, reddere unicuique secundum opera sua;* atqui merces meritis rependitur; ergo bona opera merentur vitam eternam.

Prob. II. ex Patribus. Ignatius mart. ep. ad Rom. Sinite, ait: *ut bestiarum esca sim, per quam possum Deum promereri.* Basilus I. de S. S. c. 24. *Homo ex operibus iustitiae salvatur.* Nazianz. Or. 31. nos ad bona opera hortatur, ut etiam premium consequamur. Chrysostomus Hom. 2. in ep. 2. ad Timoth. ait: *Bonorum operum Deum habemus debitorem.* Cyrill. Thes. 26. ait: *Premium glorie certantium laboribus respondere.* Cypriani, S 2 Am.

Ambrosii, Augustini loca vide cap. praeced. S. Prosp. obj. 6^a ait: *Justificatus homo nullo precedente merito accipit donum, quo medio acquirat & meritum.* Bern. Serm. 81. in Cant. *Omne bonum quod liberum sit, ad meritum disputatur; merito ergo sancta Synodus Trid. sess. 6. c. 32. hanc thesim, dicto haereticis anathemate, definit.*

Prob. secunda pars. Licet enim sancta Synodus in gratiam quorundam scholasticorum meritum de condigno expresse non memoraret, hoc tamen majori probabilitate defendimus. I. E. nīm cit. canone Trid. dicitur, *opera iustorum vere mereri vitam eternam &c.* sed hæc verba non solum congruitatem, seu decentiam important, sed verum meritum; ergo &c. II. Meritum de congruo nec haereticī negant. Vosius enim testatur aliquod meritū agnoscī a Confessione Wittemb. & Reformatōs tantum negare, quod bona opera, non solum ex promissione, sed etiam iustitiae debito cœlenda sint meritaria. Ni si ergo meritum de congruo propugnare opus sit, cur hac in parte cum Novatoribus tam acerbā contentio? III. Scholasti ci, qui iustorum opera de condigno mereri negarunt, & vitam eternam gratiam tantum, non justam esse retributionem docuerūt, ut hōst̄ Ariminensis, aliisque, verbo tenus, non reinvicēti dissentiuunt, unde eorum dicēptia frustra ab Haereticis nobis opponitur, ut observat hoc loco cl. Auctor. Sed, etiā discrepant, recte monet Tridentina Synodus, in his questionib⁹ veritatem majori in luce posuisse scriptores illos, qui naſcentes haereses ex instituto impugnarunt; ergo &c.

Ex quibus infertur, non solum bonis iustorum operibus verum meritum, cum omnibus Catholicis, esse tribuendum, sed etiam condignum. Scripturæ enim æternam vitam appellant: Coronam iustitiae, bracium, mercedem, & denarium diurnum, atqui his verbis significatur retributio, qua, servata æquitate, operatus fraudasi non debet; ergo &c. II. Justus appellatur, filius Dei regni haeredes, palmes adhærens viti, sed ex his ostenditur, iustorum dignitas, & jus ad gloriam, qua, si permaneant, expoliari nequeunt; ergo &c. III. P.P. docent, Deum promittendo te iustis debitorem fecisse; ergo &c. IV. in bonis operibus hominis iustificati extant omnes conditiones operis de condigno; ergo &c.

Ob. I. ex Scripturis, in quibus vita æterna gratia, & misericordia vocatur, ut Psalm. 111. Coronat te in misericordia. Isa. 51. Venite, emite absque argento &c. Rom. 6. Gratia Dei vita æterna. Eph. 2. Gratia salvati estis, & hoc non ex vobis; ergo &c.

Rel. neg. cons. Hæc enim omnia soluta sunt in refutatione secun-

secundæ conditionia Haereticorum c. 2., ubi ostendimus, quod modo æterna vita sit misericordia, ob gratiam prævenientem, & merces, propter obedienciam. Hinc S. P. de Gr. & arb. c. 9. ait: *Namquid non corona bonis operibus redditur?* Sed, quia ipsa bona opera ille in bonis operatur, ideo dicit Ps. coronat te in miseratione, quia ejus miseratione bona opera operamur, quibus corona reddeatur. Ita locis de terra promissionis, & de vocatione ad Ecclesiam accipiendus est. Et utrumque beneficium est, si de gloria sumas. In verbo emite pretium exprimitur, rō sine argento bona fortuna excludit; illud sine commutacione designat, Deum nihil a nob̄ emolumenū percipere. Rom. 6. cum posset Apostolus recte dicere, stipendium iustitiae vita æterna, maluit dicere, gratia autem Dei vita æterna, quia ejus miseratione bona operamur, quibus corona reddeatur, ita S. P. ib. In ep. Ephes. 2. ideo ait Apost. *Gratia salvati estis &c.* ne dicent, se suis operibus donum tale meruisse, & continuo subiec̄t; non ex operibus; ne forte quis extollatur; non quia negligavit opera bona, cum dicat uniuersus reddere secundum opera ejus, sed quia opera sunt ex fide, non ex operibus fides; ait S. P. de Gr. & arb. c. 7.

Ob. II. ex P.P. Hilariū, Basiliū, Aug., Bernardū, aliosque scribentes, Dei miseratione gloriam conferri, eam esse munificentissimam Dei gratiam, Deum non merita nostra coronare, sed dona sua. Nulli factum injuriam, si noller gloriam iustis conferre &c. ergo &c. Resp. ut supr. ad I. neg. cons. Conferunt enim nobis gloria, miseratione divina, quia misericordia ejus prævenit nos: nemo enim venit ad fidem, ad gratiam, ad coronam, nisi Pater traxerit eum. Dicitur munificentissima Dei gratia, quia prædestinatio, non currentis, sed miserentis est Dei, qui dormientes excitat, adjuvat operantes, & reddit perseverantibus iustitiae coronam. Quia quidem non merita nostra, sed sua coronat, quia ipse operatur in nobis velle & perficere. Nulli ergo faceret Deus injuriam, si gloriam suam iustis negaret, si opera in se spectemus, aut absolutam Dei auctoritatem, secus, si spectetor ejus liberalis promissio. Fidelis enim Deus est, nec aliquem fraudat mercede, & iustus Dominus reddet unicūque secundum opera ejus.

Ob. III. Catholicum dogma repugnat est, Christo injuriosum, impium, & arrogantis plenior: ergo rejiciendum est. Prob. ant. I. enim repugnat, bona opera habere meritum ex gratia, & coronam prometeri solem̄ dignitate; ergo &c. II. imminuit vim, & efficaciam passionis Christi, ergo est. Christo injuriosum. III. Evacuat divinam misericordiam, & Dominum omnium facit debitorem creaturarum; ergo est impium.

piam. IV. Spem locat in meritis atque operibus nostris, ergo fastum promovet.

Resp. neg. ant. Ad I. prob. neg. ant. Cum gratia enim fiat meritum, quia etiam liberum arbitrium operatur, licet sine gratia nequeat recte operari; sicut palmae viti insitus fructum producit, licet fructum ferre nequeat, nisi manerit in vite. Hinc Resp. ad II. ant. Sicut enim a vite provenit, si palmites fructum ferant, ita a gratia Christi iustorum opera vitam eternam promerentur. Ad II. neg. ant. Licet enim dicamus, vitam eternam meritis conserui, dicimus tamen, haec merita absque gratia non comparari. Nec nos faciamus Deum debitorum, sed ille se facit, non a nobis accipiendo, sed promittendo, ut merito justi dicant cum Augustino: *Rede quod promisisti, quia fecimus quod iussisti*. Vid. c. præc. Ad IV. dist. ant. in meritis spem locat divina retributionis, ut David, Paulus &c., conc., spem locat, quasi opera a sola liberi arbitrii facultate procedant, ut Pharisæus. neg. Primo autem modo spem in meritis locare non est fastus promovere, sed fervorem excitare, torporemque depellere: debet enim quisque firmissime credere, quod non ibunt in vitam æternam, nisi qui bona egerunt, nec coronabitur, nisi qui legitime certaverit, quamvis ac exercendam humilitatem cum Apostolo dicere teneatur. Non ego, sed gratia Dei mecum. Deus enim est, qui operatur in nobis velle & perficere, & coronat in misericordia & miserationibus. A quo; si ipsa sibi humana relinquatur infirmitas, non nisi valet ad peccandum: ergo in timore & tremore propriam salutem operari deber. Merito ergo fiatuit Trid. Syn. sess. 6. c. 26. *Si quis dixerit, iustos non debere pro bonis operibus, que in Deo facta, expectare eternam retributionem a Deo per misericordiam, & I. C. meritum, si perseveraverint usque in finem, anathema sit.*

CAPUT IV.

Explicatur quid possimus de congruo, & quid de condigno apud Deum promererit.

In ipsa iustificationis gratia plura spectare possumus. I. ipsius in animam ingressum. II. iustitiae augmentum. III. diuturnam in sanctitate persistentiam. IV. reparationem post lapsum. V. denique finaliem perseverantiam. Sit itaque

PROPOSITIO Promeretur iustus de condigno sanctificantis gratias argumentum, non tamen primam ejus collationem, persistentiam, reparacionem, aut finaliem perseverantiam.

Prob. I. pars. Ex Trid. Syn. sess. 6. c. 23. Nam qui Deo acce-

cepti sunt, si magis diligent, magis in virtute, meritoque proficiunt, & liberari a peccato: servi autem facti Deo, habent fructum in sanctificationem, finem vero vitam eternam, ait Rom. 6. Paulus Ap.; ergo potest iustus etiam de condigno mereri iustitiae augmentum. Prob. II. pars. Ex Prop. I. c. præc. ubi ostendimus, hoc meritum non repertiri in peccatore. Prob. III. pars. Ut enim iustus minimo etiam tempore perseveret, indiget auxilio gratia efficacis, quam iustitiam servet, & temptationibus non succumbat; hoc vero auxilium, cur uni detur, non alteri, inscrutabiles sunt iudicia Dei, & licet Deus iustum non deserat: nisi prius deseratur, nemo tamen se continet ab iustitia sine adjutorio, quod, cui datur, misericorditer datur, cui non datur, iudicio non datur.

Prob. IV. pars. Nam Ezech. c. 18. habetur: *Si auerterit se iustus a iustitia sua, omnes iustitia ejus, quas fecerat non recordabuntur*; ergo qui sanctitatem amisit, gratiam per penitentiam consequetur, non merito condigno præcedentis iustitiae, qua periret, sed merito de congruo præsentis contritionis, & genitus: ejus enim desiderium, & oratio non innititur iustitia, sed tantum misericordie, ait D. Th., quoniam recedente disciplina, ait Cypr. ep. 7., recessit & gratia. Prob. V. pars. Cum enim perseverantia finalis sit specialissimum gratia donum divino beneplacito præparatum electis, ut c. 7. præc. lib. ostendimus, non potest iustus eam condigne mereri. Potest enim Deus recte iudicio efficacem gratiam iusto subtrahere, & sicut parvulum rapit, ne malitia mutet intellectum ejus; ita permittit aliquando iustum senem delinquere, & sine iustitia, a qua mala voluntate recessit, perpetuo perire. Deus enim, velut figulus, habet potestatem alia vasa in honorem, alia in contumeliam efformandi.

Dices: potest iustus mereri de condigno vitam eternam; ergo & finaliem perseverantiam. Resp. neg. cons. Nam placuit Deo vitam eternam promittere tamquam bravium bonis operibus iustorum, ut omnes sic current, ut comprehendenter, non placuit promittere perseverantiam ipsam, ut nemo præsumeret. Nec sequitur, ex quo merces sit finis, ut merces etiam debeat esse medium ad ipsum finem perducens; non est ergo de gloria, & de perseverantia eodem modo ratiocinandum, quia haec medium est, illa finis. Huc spectat, quod ajunt scholastici: Principium meriti, non cadit sub merito. Perseverantia autem pertinet & ipsa ad principium meriti. Quamvis autem finalis perseverantia donum de condigno mereri, nemo possit, ut dictum est, posse tam mereri de congruo, ex ipso oratione dominica latet evincitur, qua petimus: *Ef ne nos inducas in tentationem*. Si enim perseverantia est gratia beneficium, quod

imperari potest orando, dubium non est, eam cadere sub missa, quod appellamus de congreuo. Hinc S. P. de Don. Pers. c. 6. eos reprehendit, qui volunt, ita hanc perseverantiam predicari, ut non, vel suppliciter emereri, vel amitti contumaciter possit. Matth. 10. habetur: Qui perseveraverit usque in finem hic sal vas eris: ergo iustus, si in gratia decesserit, vere promeretur vitam aeternam, eiusque consecutionem & gloriae augumentum tuum. Nam Rom. 8. legitur, si autem filii, & haeredes; haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, si tamen compatimur, ut & congloriscemur; ergo non solum augmentum gloriae, sed etiam consecutio casit sub merito, ut declarat S. Syn. Ttid. cap. 32. sup. cit. Eccl., & etiam viatores posunt de congreuo aliis promereri primam gratiam, ut illam promeruit Stephanus Paulo. Bona etiam temporalia cadunt sub merito, quatenus praordinantur ad vitam aeternam; nefas est ergo ea expetere, si nos a Dei & proximi caritate divellant.

CAPUT V.

De proprietatibus justificationis, iuxta Haereticorum, & catholicon doctrinam.

Hæretici tres enumerant proprietates justificationis, 1. immutabilem persistentiam, 2. firmissimam existitudinem, 3. aqualem in singulis dignitatibus. Nam post errores Joviniani, & Pelagii, qui inammissibilem putant gratiam in baptismo susceptam, docuit Calvinus l. 3. Inst., in electis omnibus certam haberi arribam salutis & tenui etiam fidei aqualem tribui justitiam, quia justitia Christi per fidem equaliter imputatur. Quamvis enim gravissima scelerata a justis quandoque patrati faciantur Calvinus, Beza, Zanchius, Chamerius, & Dordrectana Syn., illos tamen negant amittere Spiritum S., atque a gratia excidere, eo ferme pacto, quo peccant amentes. Catholici contra docent, plures esse inter iustos, qui, cum prædestinati non sint, non solum in gravissima criminibus prolabuntur, sed etiam pessima morte decedunt, adeoque non esse semel artefactam justitiam adeo firmam, ut non possit extingui, nec adeo certam, ut non debeat iustificatus, quandiu vivit, ullatenus per timelcere. Sit itaque.

PROPOS. I. *Iustus in hac vita mortali potest excidere a sanctitate.*

Prob. I. scripturis. Nam Exech. 33. habetur: Cum recesserit iustus a justitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis. Et I. Cor. 3. Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.

Deus. Et c. 10. Qui se existimat stare, videat ne cadat; ergo &c. Item Matth. 13. profert parabolam seminis cadentis inter spinas, ac multos esse docet, qui a voluptatibus vita suffocantur, nec referunt fructum; ergo &c. Addit scripture plura exempla. Adami, Satanae, & malorum angelorum, Davidis, Petri, Simonis, qui omnes ab accepta justitia exciderunt, aliqui etiam aeterno supplicio torquentur in poenam suorum criminum; ergo &c.

Prob. II. ex PP. Chrysost. in c. 8. ep. ad Rom. ait; Si depuleris a te spiritus gratiam, periresti. Tertullianus de Poenit. ait: Nonne multi excidunt? Nonne a multis donum illud afferunt? Cyprianus de Exhort. mart. ait: De laqueis seculi liberatos non debete ad seculum reverti, ne perdant quod evaserint. Hieron. l. 2. contra Jovin. ait: Si per peccatum januam ingressus fuisti diabolus, protinus Christus recedit. Et S. P. A. cuius praesertim auctoritate heretici abutuntur, de Corr. & Gr. c. 8. ait. Filiis suis, Deus, quibus fidem, spem, dilectionem dedit, non dat perseverantiam. Et c. 13. ait: Credendum est, quosdam aliquandiu fideliter, & iuste vivere, & postea cadere. Et de D. Per. 9.: Ex animbus pnis, cur huic donetur perseverantia, illi autem non donetur, inscrutabilita sunt iudicia Dei. Idem ep. ad Sixtum, & id lib. contra Julian. Ita S. Prosper ad Ob. 3. Gall.

Prob. III. ratione. Nam, si iustus non posset Spiritus S. gratiam extinguere, semel iustificatus actu perseveraret, nec esset hoc donum specialissimum, nec illud petere teneretur, nec deberet cum timore & tremore salute in suam operari, atque falsum conf. ergo & ant.

Ob. I. Ex scripturis. David Ps. 26. de iusto ait: Cum ceciderit, non collidetur. 2. Ps. 118.: Non enim qui operantur iniquitatem in viis ejus ambulaverunt. 3. Jer. 32. de gratia N. Test. ait: Timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant a me; ergo iustus etiam graviter peccans non collidetur, nec a via justitiae deflectetur, nec a Christo recedet.

Resp. Ad I. neg. cons. Nam David loquitur de tribulationibus hujus vitae, quibus, si Dominus supponat manum suam, animus iustorum non frangitur, ut c. 6. l. 18. dictum est. Hinc S. P. serm. 2. in hunc Ps. n. 17.: Contingat illi, ait, ut aliquam tribulationem patiatur, proponat sibi Dominum, quantum possit est, & non conturbabitur cum ceciderit. Ad II. neg. cons. Ibi enim præteritum pro præsenti usurpatur, ut in Ps. 1. Beatus vir, qui non abiit &c. non stetit, pro abiit, stat. II. S. P. in hunc locum ait: Si ambulant, non operantur iniquitatem, si non operantur, non habent peccatum; ergo &c. Ad III. dist. ant. Et Jeremias loquitur de gratia actuali, qua facit ut faciamus, & ali-

aliquando deest justis, conc., de habituali, neg. Sic enim hunc locum exponit S. P. l. 4. contra ep. Pelag. c. 6. Loquitur etiam propheta de magno dono perseverantie, quod electis omnibus, non omnibus justificatis confertur, ut tradit S. P. de Don. Pers. c. 8.

Ob. II. Matth. 7. habetur: Non potest arbor bona malos fructus facere. Et Jo. 3: Qui natus est ex Deo, peccare non potest, & v. 6: Qui in eo magis non peccat. Item cap. 2: Ex nobis exierunt, ait de reprobis, sed non erant ex nobis. Ex quibus fit arguitur, iusti sunt arbor bona, sunt nati ex Deo, in eo manent, ex iis sunt, quos Deus diligit, ergo peccare nequeant.

Resp. dist. conf. Peccare nequeant in sensu composito, conc., in sensu diviso, neg. Iustus ergo, in quantum est arbor bona &c. non peccat, ait S. P., potest tamen bonum semen a voluptatibus suffocari, potest natus ex Deo fieri mala voluntate filius diaboli, potest averti a Deo, adeoque peccate. Adde, ibi votas exprimis, quibus filii Dei a filiis diaboli secesserunt, ait enim Matthaeus: Ex fructibus eorum cognoscetis eos, & Jo. In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli, qui enim male agit, & odit fratrem suum non potest non esse malus. Ad ultimum Resp. S. P. Quid est non erant ex nobis? Nonne vocari erant, JUSTIFICATI, & renovati? Secundum huc ex nobis erant, verumtamen secundum aliam discretionem (id est prædestinationem ad regnum) non erant ex nobis; ergo &c.

Ob. III. Cant. uit. habetur: Aque multe non potuerunt extinguere caritatem. Jo. 4. Qui bibet ex aqua, quam ego dabo ei, non sit in eternum. Cor. 13. Caritas nunquam excedit; ergo &c. Resp. neg. conf. Nam Cant. uit. de Ecclesiæ unione cum Christo loquitur, quæ neque heresis, nec persecutionibus, nec corruptis improborum moribus obrui potest. Si accipias de gratia sanctificante, nec ipsa aqua multis cupidatum obruitur, sed Dei ope superat omnes tentationes. Locus Jo. 4. conditionate sumendum est, nimurum, si non dereliquerint iusti fontem aquarum viventium, ut Judæi, qui dereliquerunt fontem aquæ vive. Potest etiam cum Cypr. & Chrys. accipi de baptismo, & de evangelica doctrina, quorum primum non iteratur, secunda perpetua est in Ecclesia. S. P. eum exponit de beatitudine sanctorum, de qua in Ps. habetur: Apud te est fons vite &c. Apostolus 1. Cor. 13. ostendit præcettam caritatis supra fidem, & spem, quæ aliquando evanescunt, cum illa etiam in patia ita perseveret, ut numquam possit excidere.

Ob. IV. Greg. hom. 5. in Ezech., 11. in Matth., 13. in Jo. ait, quod caritas non est otiosa, sed stabilis operatrix, & perseverans: ergo &c. Resp. D. Th. in 3. sent. dist. 31, hæc ar-

attributa convenire caritati, prout a Deo procedit, non quatenus a suspicente recipitur. Adde, Gregorium primo loco a gêre de caritate electorum, quam permanentem vocat, quia in patria non excidit, in aliis de caritate actuali victici, quæ superat cupiditates, & operari non renunt.

Ob. V. S. P. Tr. 3. in Jo. ep. ait: Unctio invisibilis Spiritus S. caritas illa est, quæ in quocumque fuerit, arescere non potest. Et tract. 8. Radicata caritas est, nihil mali procedere potest: ergo &c. Resp. neg. conf. Non enim ait S. P. ipsam caritatem non arescere, sed illud non arescere, quod in caritate radicatum est, scilicet desperdi ait, quæ operamur spe temporâlium ex hominum timore: permanere autem fructum caritatis, etiam post mortem. Nam S. P. ibi exponit locum Jo. dicentis: Hec scribo vobis de his, qui vos seducunt, ut sciat, quia unctio permaneat in nobis, quæ verba ita interpretatus S. P. ut non timeamus, qui nos tentant seducere promissis, aut ministris, quæ arescant, & finem habent, cum arescere nequeat, quod in caritate radicatum est. In tract. 8. distinguit S. P. inter opera, quæ bona videntur; sed sunt inani cupiditate, & ea, quæ ex radice dilectionis procedunt, atque illa numquam bona, hæc numquam mala esse posse declarat: radicata est cupiditas, opera bona esse non possunt; radicata est caritas, securus esto &c. Ceterum caritatem in patria nunquam arescere indubium est.

PROPOSITIO II. Nemo absque speciali revelatione habet certitudinem fidei de sua iustitia.

Not. Duplex est certitudo. Fidei, quæ ob Dei revelantis auctoritatem orthodoxis veritatibus assentimur, ex. gr., Trinitatis mysterio, ac Symbolis articulis, & certitudo spes, quæ cum bona conscientia, bonis operibus insudantes, in spiritu eriguntur repromissæ retributionis. Hæc vero spes, non solum divinæ innititur promissioni, sed etiam humano studio per gratiam Christi adhibendo, quia Deus coronam non promisit, nisi certantibus, & currentibus; spes ergo relate ad Deum erigitur, sed attenta hominis infirmitate non caret sollicitudine ac timore. Hac distinctione facile respondetur hereticorum argumentis.

Prob. I. ex scripturis, & Patribus. Prov. 11. habetur: Omnis via viri recta videtur, appendit autem corda Dominus. Et c. 5. Quis potest dicere mundum est cor meum? Eccles. 9. Nescit homo urum amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta. 1. Cor. 4. Nihil mihi confidius sum, sed non in hoc justificatus sum. Hoc est: non ideo sum immanis a culpa; fortasse enim habeo peccatum, quod me habere nescio. Ita hunc locum exponit Chrysostomus, & S. P. in Ps. 41. ubi de humani cordis abyssis sit augite. Ne*g*ee

que enim ego me ipsum judico. Vide ep. S. Bernardi ad Archiep. Senon.

Prob. II. Ratione. I. Ad justificationem non solum requiriatur misericordia Dei, meritum Christi, & efficacia Sacramentorum, sed etiam conatus liberi arbitrii. Sic ut ergo dubitare non possumus de iis, quae se tenent ex Dei misericordia & Christi meritis, ita inspecta propria infirmitate possumus timere, nos gratiam Dei non esse consecutos. II. Hæreticorum fiducia, sicuti inserti certitudinem iustitiae, ita etiam perleverantia: ajuunt enim, justificatum de sua prædestinatione certum esse, sed hæc incerta est, ut patet ex propositione præcedenti, & ex Aug. de Don. Pers. 24. l. 11. de C. D. 12. de Corr. 13. ergo &c. Ex quibus insertur, non posse haberi hanc sermifissimam certitudinem absque speciali revelatione, quemad habuit Latro, mulier peccatrix, & plurium opinione; Moyles, Elias, Stephanus, & Paulus, qui forte ex revelatione didicit, quod non potuit sua conscientia. In aliis sanctissimis viris locum habere potest certitudo moralis, & spei, ex frequentia virtutum, & conscientia tranquillitate, qui enim habent bonam conscientiam habent spem bonam, ait S. P. Ps. 31. & hanc solam alii Patres commendant, quidquid hæretici obganniant.

Ob. I. Jo. 5. habetur: Qui credit habet vitam eternam. Rom. 6. Justificati ex fide pacem habemus ad Deum. Et c. 8. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Et v. 38. Ceterus sum, quia neque mors, neque vita poterit nos separare a caritate Dei; ergo &c.

Resp. diss. ant. Qui credit habet vitam eternam sive, concire, sub. Si manata custodiat, conc. secus, neg. Apostolus autem Rom. 6. pacis nomine significat reconciliationem & gratiam non infallibilem hujus gratiae notitiam. Ac c. 8. ait, Spiritum sanctum tellari iustis, te esse Dei filios, cum non detur Spiritus sanctus, nisi Dei amicis & iustis, sed non ait, ipsis iustis testimoniis Spiritus sancti esse infallibiliter notum, quod non fit, nisi speciali revelatione, aut evidentiæ miraculorum, alias per solam probabilem conjecturam hoc poterit innotescere. Quod ait v. 38. Ceterus sum &c., id firmum animi propositum designat, unde Hieronymus legit, Confido enim &c.

PROPOSITIO III. Gratia sanctificans non est æqualis in omnibus iustis, & augeri potest.

Prob. I. ex prop. 1. c. 7. diss. 2. l. 3. Ubi ostendimus, in patria diversas reperiunt mansiones, quæ meritorum inæqualitatē respondent. Sequitur etiam ex dictis: cum enim sanctitas sic forma quædam anime inhærens, majori accedente dispositione per pietatis opera, recipit gratia incrementum, & si per-

petratur.

etior. Hinc Prov. 4. habetur: Justorum semita, quasi lux crea- scit, usque ad perfectum diem. Et Philipp. 1. Hoc oro, ut cas- ritas vestra magis, ac magis abundet. Apoc. ult. Qui iustos est justificetur abhuc; ergo &c.

Prob. II. ex orationibus Ecclesiæ, ex Patribus, & Conciliis. Nam Dom. 13. Pent. Ecclesia sic orat: Da nobis fidei, spei, & caritatis augmentum. Idem docet S. P. A. lib. de Virgi- nitate, & Tr. 67. in Jo. S. Fulg. l. 3. ad Trafim. aliisque, quos alio loco produxitus. Merito ergo statuit Tridentina Syn. less. 6. can. 24. Si quis dixerit, iustitiam acceptam non conservari, atque etiam augeri coram Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo, & signa esse justificationis adeptæ, non au- tem ipsius augenda causam, anathema sit.

